

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VIII. An à beatis in Deo, seu Verbo, videri possint etiam creaturæ, & decreta libera diuinæ voluntatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

soluerit, non legi: quanquam etiam Scotus cum suis teneatur hoc soluere, quia eo non solum probatur, posse essentiam videri sine personis; & personam vnam sine alia, ad quam ut sic non dicit relationem; sed etiam si formaliter, ut sic vna ad alteram dicat relationem; nimirum Patrem sine filio, & filium sine Patre; cum Pater generet, non filius; filius terminet naturam humanam, non Pater, &c. id quod tamen negat Scotus.

7 Respondetur tamen primo. Sicut ob eandem identitatem & simplicitatem Dei, putaremus etiam illa ipsa, quae obiecta sunt, esse impossibilia, nisi fuissent reuelata: ita etiam hoc de quo loquimur, iure putamus impossibile, quamdiu contrarium non fuerit reuelatum. Neque enim in his supernaturalibus per se ac vniuersim valet argumentatio à simili. Implicat enim, v. g. in diuinis esse quatuor, vel quinque personas, & non tres: quamuis seclusa reuelatione, putaremus cuiuslibet numeri eandem esse rationem.

Respondeo secundò, visionem claram rei ferri in rem adaequatè, ut est à parte rei; ac proinde videri non potest res, nisi etiam visa identitate eius, cum omnibus, quibus cum vna est à parte rei: actio vero seu terminatio non necessàriò procedit à re, secundum omnem rationem perfectionis, quam in se habet, sed eam tantum, quae formaliter vim agendi seu terminandi continet. Quae discriminis ratio facit, ut persona vna terminare naturam, vel producere ad intra possit, non altera: cum tamen vna non possit videri, sine alia, &c. Quemadmodum etiam suo modo videre est in quantitate & figura; quae licet sint materialiter idem, tamè quantitas dicitur subiectum accidentium, non figura; & figura dicitur terminus quantitatis, non è contra: cum tamen impossibile sit, etiam corporeis oculis, clarè intueri totam aliquam quantitatem, & non figuram.

Quod vero Scotus in 4. d. 49. q. 3. a. 3. concl. 2. dicit, essentiam diuinam sine personis non posse videri notitia apprehensua, bene tamen iudicatur; non est huic doctrinae contrarium; loquitur enim de iudicaturia notitia à visione distincta; quamuis interim negandum non sit, ut neque Scotus loco cit. negat, ipsam quoque visionem, simul esse & apprehensiuam, & iudicaturiam, seu habere rationem simplicis apprehensionis & iudicij simul, ut rectè Vasquez disp. 48. cap. 2. num. 6. & Suarez cap. 23. n. 8.

D V B I V M VIII.

An à beatis in Deo, seu Verbo videri possint, ac videantur etiam creaturae, & decreta libera diuina voluntatis.

S. Thom. 1. p. q. 12. a. 8. & 9.

8 **E**gimus dub. praeced. de visione ipsius Dei, & eorum, quae sunt formaliter ac necessàriò in Deo; nunc agendum de ijs, quae sunt aut liberè, aut eminenter in Deo, nimirum de creaturis, & decretis liberis diuinae voluntatis; quatenus eandem visionem Dei beatificam concernunt. Ut ve-

ro quæstio huius dubij, & status cōtrouersia; quae circa hanc dubitationem inter scholasticos est intelligatur; Noandū est creaturas duobus modis spectari posse; primò secundum esse illud increatum, quod in ipso Deo ab æterno habent; iuxta illud Ioann. 1. v. 3. ex multorum interpretatione. *Quod factum est, in ipso vita erat.* Secundò considerari possunt creaturae secundum suum esse proprium, quod in seipsis extra Deum habent: quo ipso modo variè quæri potest, an videri possint creaturae in Deo seu Verbo (idem enim vtrumque in presenti significat) 1. an videantur in Deo seu verbo causaliter, per visionem seu cognitionem à visione verbi distinctam. 2. An per eandem visionem verbi, saltem concomitanter. 3. An etiam per visionem verbi formaliter; adeoque ex vi visionis verbi. Multa enim simul videntur eadem visione oculorum, ut album simul ac nigrum; ac membra diuersa vnius hominis; sed non tamen vnum ex vi visionis alterius; ita ut vnum sit ratio videndi alterum; sed ex æquo simul omnia.

Hoc posito certum, & extra cōtrouersiam est primò, videri posse, imò reipsa videri à beatis in verbo creaturas omnes secundum esse illud increatum, quod habent in Deo, distinctum ab esse suo proprio & formaliter: hoc enim modo illas cognoscere, nihil est aliud, quàm ipsum esse diuinum, prout est à parte rei, cognoscere; quandoquidè esse illud creaturarum in Deo, est ipsum esse diuinum, prout eminenter continet creaturas. Neque verò hoc est propriè & formaliter cognoscere creaturas in verbo.

Secundò certum itidem, & extra cōtrouersiam est, creaturas etià secundum esse proprium à beatis cognosciposse, ac reipsa cognosci in Verbo saltè causaliter, seu effectiue; hoc est, cognitione quidè distincta à visione Dei, seu Verbi, ex ea tamen profecta & causata, siue per causalitatem & efficientiam physicam, siue potius per moralem. Siquidem negari non potest, beatos etiam aliquo modo cognoscere creaturas; hancque cognitionem ipsi ratione etiam ipsius beatitudinis esse debitam; seruata tamè debita inter ipsos beatos proportione, ut magis declarabitur dub. 10. Ergo necessàriò vident creaturas in verbo saltè causaliter, si non formaliter.

Tertiò satis etiam conuenit inter Scholasticos, posse secundum absolutam Dei potentiam, creaturas secundum esse proprium, aliquo modo cognosci per ipsam visionem verbi, aut formaliter ac ex vi ipsius visionis verbi; aut saltem materialiter siue concomitanter, hoc est, eodem actu visionis, etiam si, interim visio verbi non sit ratio cognoscendi creaturas. Nam & illi, qui negant alioqui creaturas videri posse in verbo formaliter seu ex vi visionis verbi; non tamen negant, videri posse, in verbo concomitanter; licet id re ipsa nunc fieri quidam negent, in quibus Vasquez inferius citandus; alij ex ipsis affirmant. E contra nonnulli negant quidem, creaturas visione verbi videri posse concomitanter; sed non negant videri posse visione verbi formaliter, ut dicemus. Excipio Aureolū in 3. d. 14. q. 1. qui licet concedat, in verbo, & ex vi visionis verbi, ut ipse loquitur, cognosci creaturas, negat tamen eodem actu videri verbum & creaturas.

Hæc

Hæc tria igitur cum inter Scholasticos certa sint, & ferè indubitata: celebris tamen inter eos controuersia est; An uideri possint creaturæ secundum esse suum proprium eadē uisione uerbi, tum concomitanter, tum & potissimū quidē etiam formaliter, hoc est, ex vi uisionis uerbi: & procedit quæstio tam de facto, quàm de potentia etiam absoluta Dei. In qua quæstione, præterquā quod de creaturis per uisionē beatificā cōcomitanter uide-dis disceptatur, ut dictū; de ipsarū uisione ex vi uisionis Dei, triplex est scholasticorū sententiā. Prima simpliciter negat, etiam de absoluta Dei potentia posse creaturas uideri per ipsam uisionē uerbi formaliter, seu ex vi uisionis uerbi: et si concedat, posse uideri per uisionē uerbi materialiter seu concomitanter. Ita nominales, Ockam in 4. q. 13. Gabriel in 3. d. 14. q. vn. a. 1. Petrus de Alliaco in 1. q. 12. Maior in 4. d. 49. q. 16. quos cum nonnullis recentioribus sequitur Vasquez 1. p. d. 50. c. 6. ubi refert quoq; Bonauenturam, Scotum, Paludanū, Marsilium, & fere S. Thomam. Sed qui contrariā sententiam expresse docent, ut dicemus, & recte notauit Suarez 1. p. lib. 2. de Deo cap. 25. n. 17.

Secunda sententiā est, posse quidē uisionē uerbi ac ex vi uisionis uerbi cognosci creaturas secundū suum esse possibile, non uerò secundum actualem existentiam. Ita Henricus Gandauensis quolibet. 7. q. 4. & 5. Durandus in 4. d. 49. q. 2. Bassolis q. 4. prologi a. 3. & Goffredus quodlibet. 6. q. 3. apud Capreolū infra. Tertia sententiā affirmat, secundū utrumq; esse ita in uerbo uideri posse creaturas: quæ sententiā est cōmunis Theologorū ut uidebimus. Quæ uerò de creaturis existentib⁹ in uerbo ex vi uisionis eiusdē cognoscendis cōtrouersia est, eadē ferè est etiā de cognoscendis pari modo decretis liberis diuinę uoluntatis, quę sine respectu ad creaturas intelligi non possunt.

Assertio I. Nihil obstat, quo minus creaturæ uideri possint uisione uerbi cōcomitanter, tam secundū actualem existentiam, quā secundū esse possibile. Ita præter Nominales in prima sententiā relatos, docent Vasquez d. 50. n. 44. & recentiores illi qui cū ipso negant, posse uideri creaturas in uerbo ex vi uisionis uerbi; & uidentur supponere authores citandi pro sequenti assertione. Excipio Durandum in 1. d. 35. q. 1. n. 14. Suarez 3. p. tom. 1. d. 26. sect. 2. & hic l. 2. c. 25. nu. 45. & Albertinum tom. 1. princ. 1. coroll. 5. n. 4. qui uel absolute, uel sub dubio contrariū sentiunt, diuersas tamē ab causis; Durandus, quia putat plura ut plura non posse æq; principaliter ac immediate cognosci uno ac eodem actu: Suarez uerò, quia simpliciter, & quoad latitudinē extēnsionis indiuisibile uisionē creatā, ad plura eiusmodi obiecta ex æquo cognoscenda existimat non posse esse sufficientē: cōpositā uerò ex diuersis partib⁹ quasi gradualib⁹ extēnsionis, impossibile: prout idē author uniuersim alioqui docet, in ipsis etiam habitibus Intellectus nullam dari latitudinem extēnsionis. Albertinus autem propterea dubitat, an possint concomitanter & merè per accidens uideri eadem uisione Deus & creatura; quia diceret, inquit, talis cognitio imperfectionem in DEO. Fauent eidem sententiæ Henricus quodlibet. 9. q. 25. & Ferrariensis lib. 1. cont. gent. cap. 49.

Sed probatus assertio exemplo Angelorum, qui eodem lumine naturali, eademque specie & cognitione, cognoscunt per se primò res plures & diuersas, etiam secundum speciem; V. G. naturam leonis & equi, ut habet cōmunis Scholasticorū doctrina; Cur ergo non etiam per eandē essentiā diuinā, quasi per speciem quandā eminentissimā, directè, per se, & immediate uideri possit tā Deus, quā creatura; ita ut nec uisio Dei sit ratio uidendi creaturam, nec uisio creaturæ sit ratio uidendi Deum.

Nec uideo, quid hic uel imperfectionis ex parte Dei interueniret; uel implicationis ex parte creaturæ; siue ea uisio esset ex pers. latitudinis extēnsiōis, quod minus refelli posse putat Suarez; siue non: quemadmodū uisione una oculorū utiq; extēnsiōis quadā auctiori, uideri possumus plura, ut albū & nigrū; binariū quoq; ternarium, & quinarium hominū &c. ut magis dub. seq. dicitur. Multò minus uideo, cur si hoc contingeret, nō esset propriè dicta uisio creaturæ in uerbo, siue Deo: quoad quidem uisum uerbi siue Deus, per modum quasi speciei intelligibilis esset ratio uidendi creaturas: ita ut quamuis non propriè ex vi uisionis uerbi uiderentur creaturæ, ex vi tamen ipsius uerbi uiderentur eadem uisione qua & uerbum uidetur.

Quare etiam licet rectè hac ratione diceretur, creatura uideri eadem uisione uerbi concomitanter, & quasi per accidens; nō tamē rectè dici posset uideri in uerbo concomitanter & per accidens: quia licet uisio uerbi haberet se concomitanter ad uisionem creaturæ, non tamen ipsum uerbum, seu essentiā diuinā, ut dictum.

Neq; etiam necessarium esset hoc casu dicere, Deum & creaturam æquè principaliter uideri eadem uisione, ut objicit Durandus loc. cit. siquidē licet immediate utrumq; representaretur per eandē essentiā Dei, neq; uisio unius esset ratio uidendi alterum; nihilominus essentiā magis principaliter representaret se ipsam, quā creaturā, ut pote maiorem se cū ipsa quā cum creatura connexionē habens; quā posset non representare, etiam posito quod se ipsam representaret, ut inferius dub. II. patebit; et si creaturam non representaret, nisi simul se ipsam representaret; saltem secundum ordinariam Dei legem.

Assertio II. Possunt uideri, ac re ipsa uidentur in uerbo ex vi ipsius etiam uisionis uerbi creaturæ secundū suum esse possibile. Ita expresse & constanter docet S. Thomas hic q. 12. a. 8. q. & 10. & q. 58. a. 6. & 7. & 3. p. q. 10. a. 2. & 3. & l. 3. cont. gent. a. c. 50. vlt; ad 60. & q. 8. de Verit. a. 4. & in 3. dif. 14. & in 4. d. 49. ut plane i merito faciat, quisquis in dubiū uocat S. Thomę sententiā; cum luce meridiana sit clarior, ut rectè Suarez hic l. 2. c. 25. n. 8 & 9. ubi expendit quæ ex S. Thoma in contrariū solent obijci nullius momenti. Speciatim notanda uerba S. Thomę hic a. 8. ubi ait: *Manifestum est, quod si aliqua uidentur in Deo secundum quod sunt in ipso. Omnia autem alia sunt in Deo, sicut effectus sunt uirtute in sua causa: sic igitur omnia uidentur in Deo, sicut effectus in sua causa. Sed manifestū est, quod quanto aliqua causa perfectius uideretur, tanto plures eius effectus in ipsa uideri possunt, &c.* Et ibid. resp. ad 3. ait. *Ostensum est, quod multitudo cognitorū in Deo consequitur modum uidendi ipsum; uel*

magis perfectum vel minus perfectum. Et a. 9. in corp. ait: Cognoscere creaturas, prout earum similitudines praeexistunt in Deo, est videre eas in Deo &c. Vnde secundum illam cognitionem, qua res cognoscuntur a videntibus Deum per essentiam, in ipso Deo, non per aliquas similitudines alias, sed per solam essentiam diuinam intellectui presentem; per quam Deus videtur. Vbi S. Thomas expresse loquitur de creaturis secundum suum esse proprium quod habent, quia loquitur de illis tanquam effectibus Dei; non sunt autem effectus Dei secundum esse illud increatum & diuinum, quod in ipso Deo habent, ut patet. Loquitur etiam de visione earum in verbo, siue in Deo formaliter, ac per ipsam visionem verbi; quia loquitur de illa visione, qua creaturae videntur non per aliam speciem propriam & creatam, sed per solam essentiam diuinam intellectui presentem. Denique loquitur de visione earum in verbo, ex vi ipsius visionis Verbi; quia loquitur de visione earum in verbo velut in causa; semper autem quando effectus cognoscitur in causa, ratio cognoscendi effectum est cognitio cause. Omitto alios non minus perspicuos locos S. Thomae particulatim referre & expendere.

Nec obstat, quod S. Thomas hic q. 12. a. 9. dicit, creaturas in Deo non videri in seipsis. Hoc enim iuxta omnium interpretationem sensum & expressam mentem S. Thomae, ita intelligendum est ut voluimus in seipsis non dicat rationem obiecti cogniti, sed rationem cognoscendi. Ipsae enim secundum se & suum esse plane cognoscuntur in Deo, sed ratio & causa cognoscendi non sunt ipsae, sed essentia diuina: quare etiam priori sensu recte Gregorius de Valentia, alijque Theologi dicunt, in verbo creaturas cognosci etiam in seipsis.

Idem in proposito cum S. Thoma, ac ex mente S. Thomae docent omnes Thomistae veteres & recentiores, nominatim Capreolus in 4. d. 49. q. 6. Sotus ibid. q. 3. a. 3. Paludanus q. 2. a. 2. & dist. 45. q. 2. a. 3. Ferrariensis 3. cont. gent. c. 56. 59. & 60. item Caietanus, Zumel, Bannes, & recentiores Thomistae hic a. 8.

Idem extra Scholam S. Thomae docent plerique veteres & recentiores Theologi nominatim Henricus, Durandus, Bassolis & Goffedus citati pro secunda sententia. Item Bonaventura in 2. d. 4. a. 3. q. 1. & 2. & in 3. d. 14. a. 2. q. 3. Scotus ibidem q. 2. & in 2. d. 3. q. 9. Richardus in 2. d. 4. a. 4. q. 1. & 2. & in 3. d. 14. a. 2. q. 3. & in 4. d. 49. a. 2. q. 3. aperte etiam Marsilius in 3. q. 10. a. 2. p. 2. idem Gregorius de Valentia hic q. 12. p. 6. Molina d. 5. & Suarez 1. p. l. 2. de Deo c. 25. & in 3. p. tom. 1. d. 26. sect. 2. Albertinus tom. 1. princ. 1. coroll. 4. num. 10.

Probatur Assertio primam ex scriptura. 1. Cor. 13 v. 11. Videmus nunc per speculum & in aenigmate: tunc autem facie ad faciem. Vbi verba illa, facie ad faciem, significant claram visionem Verbi, seu in Verbo. Vnde colligitur ea omnia, quae nunc fide credimus, inter quae sunt multa mysteria & veritates creatae, nos postea visuros per visionem beatificam. Neque responderi potest, visionem succedere fidei, solum quoad obiectum primum, quod est Deus; non autem quoad secundarium, quod

sunt creaturae. Hoc enim non solum est contra communem Theologorum sententiam, post S. Thomam 1. p. q. 1. a. 2. Sed etiam nec satis consentaneum videtur menti Apostoli. Loquitur enim Apostolus illic generatim de ijs quae per speculum videmus, siue de rebus fidei, prout etiam paulo antea de iisdem loquutus fuerat. V. 2. Si habuerim prophetiam, & nouerim mysteria omnia &c. & si habuerim omnem fidem. Et v. 8. Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem uenerit, quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Hinc v. 11. subijcit: Videmus nunc per speculum &c. Nimirum omnia, quae nunc per speculum ac fidem videmus, postea visuri facie ad faciem in ipso Deo, ut dicitur etiam dub. 10.

Secundo probatur assertio autoritate. Est enim haec sententia non solum communis Scholasticorum Theologorum, a qua in re tam graui non facile recedendum, sed etiam grauissimorum Patrium, ac in primis Augustini; etenim omnes Scholastici, ut recte notauit Suarez hic cit. c. 25. n. 10. & videre est apud citatos, pro comperto habent, Augustinum docuisse Beatos videre creaturas in Verbo; simul, ac eadem visionem cum Deo; idque praecipue lib. 4. in Genes. c. 22. 23. & 24. & lib. 1. de ciuit. Dei cap. 7. & 20. ubi distinguit duplicem cognitionem in beatis, praesertim Angelis, matutinam scilicet, & uespernam; quarum illa vel sit cognitio creaturarum secundum esse diuinum illud, quod in Deo habent; haec cognitio earundem secundum proprium esse in Verbo; ut refert, & quod mirum, non rejicit S. Thomas q. 58. a. 7. vel potius ut idem etiam ibidem rectius exponit, & communis ac vera interpretatio habet; quarum prior sit cognitio creaturarum, etiam secundum proprium esse in verbo; altera cognitio creaturarum per proprias species.

Et quanquam Vasquez d. 51. cap. 2. prolixè contendat, Augustinum omnibus his locis solum docuisse, creaturas cognosci in verbo secundum esse diuinum, non proprium; tamen haec expositio non solum est noua & singularis, sed nec uerbis ipsis, aut subiectae materiae consentanea: quam proinde hoc ipso nomine merito rejicit Albertinus num. 10. & prolixè refellit Suarez cit. lib. 2. c. 25. n. 10. Peculiariter notentur haec uerba S. Augustini lib. 9. de ciuit. cap. 22. ubi de SS. Angelis ait: Et ideo certius etiam temporalia & mutabilia ista uiderunt, quia eorum principales causas in Verbo Dei conspiciunt, per quod factus est mundus, Et lib. 2. de ciuit. c. 7. ait: Cognitio quippe creaturae in seipsa decoloratior est, ut ita dicam, quam cum in Dei sapientia cognoscitur, uelut in arte, qua facta est. Vbi expresse loquitur Augustinus de creatura, quae facta est in sapientia & arte diuina: Non est autem utique facta secundum esse suum increatum, sed creatum.

Ad eundem modum loquitur lib. 2. de Ciuit. cap. 29. Ipsam quoque creaturam, inquit, melius tibi, hoc est, in sapientia Dei tanquam in arte, qua facta est, quam in ea ipsa sciunt; ac per hoc & seipsos tibi melius, quam in seipsis; ueruntamen & seipsos sciunt. Facti sunt enim (Angeli) & aliud sunt, quam ille qui fecit. Ibi ergo, tanquam in cognitione diuina; (seu matutina) in seipsis autem, tanquam in uesperina.

Et lib. 65. qq. quæst. 26. *Ipsa creatura plus videtur in arte, quæ facta est, quam ipsa in seipsa* (siue per propriam speciem) *quæ facta est.*

Idem docet S. Bernardus l. 5. de considerat. ad Eugen. c. 1. vbi ait: *Creatura cæli illa est, præsto habens, per quod potius ista intueatur, videt verbum, quæ in Verbo facta per Verbum; Nec opus habet ex his, quæ facta sunt, factoris notitiâ mendicare: neq. enim ut vel ipsa nouerit, ad ipsa descendit, quæ ibi illa videt, vbi longè melius sunt, quæ in seipsis.* Vbi Bernardus *creaturam cæli* vocat Spiritum seu animâ beatam; hanc dicit præsto habere ac videre verbum increatum Dei, & per verbum ac in Verbo videre facta per Verbum: quod utiq. de creaturis secundum esse diuinum accipi non potest; quia secundum hoc esse nec facta sunt, nec distinguuntur à Verbo; nec habent medium cognitionis ipsum verbû; cum vt sic sit ipsum verbû. Addit melius esse creaturas in Deo quam in se ipsis; quia in Deo sunt eminenter: quam etiam veluti causam rectè assignat, cur in Deo etiam secundum esse proprium videantur.

Idem non obscure docet Concilium Senonense in Decretis fidei cap. 13. vbi dicitur: *beatis per uisum esse unifornie illud diuinitatis speculum, in quo quidquid eorû intersit, illucescat.* Fauet S. Gregorius l. 4. dial. c. 33. *Quid est, quod ibi nesciant vbi scientem omnia scium?* Plura inferius assert.

Tertio probatur assertio ratione. Si enim hæc cognitio, seu visio creaturarum in Verbo possibilis est, non est deneganda beatis: sed est possibilis: Ergo, &c. Maior probatur. Tum quia ea cognitio creaturarû eo ipso, quod habetur per principium longè excellentius, nimirum per ipsam diuinâ essentiâ, multò perfectior & excellentior est, quâ cognitio creaturarum per proprias species; magis ergò decet & exornat beatos. Tum quia si possibilis est, non potest negari fieri & haberi ea ratione connaturaliter: nullo enim ad hoc opus est nõno miraculo, siquidem Essentia diuina re ipsa ac sua natura, in quantum seu species, seu causa eminentissima est creaturarû, potest intellectui creato representare creaturas clarè conspiciendas. Tû quia hac ratione beati magis accedunt ad similitudinem Dei, qui & ipse quoq. in seipso velut ratione cognoscendi, creaturas videt, vt dicitur. Ergo si possibilis est modus iste videndi creaturas in Verbo, valdè credibile est, re ipsa in beatis reperiri.

Minor probatur. Tum quia nulla potest adferri ratio ostendens implicationem contradictionis, vt ex solutionibus argumentorum patebit. Tum quia Deus ipse cognoscendo se, adeoque in se ipso cognoscit & videt creaturas, vt ex S. Dionysio c. 7. de diuin. Nom. dicitur dub. seq. Ergo non implicat ex suo genere talis cognitio; ac proinde poterit etiam seruata proportione & in certo gradu creaturæ communicari. Neque enim ex se dicit, aut connotat infinitam perfectionem in cognoscente; sed potius in ipso obiecto principaliter cognito; nimirum in ipsa scientia diuina, quæ tam perfecta est, vt & seipsam ac simul creaturas clare videndas intellectui etiam creato exhibere & representare possit, vt paulo post magis declarabitur.

Secundò probatur assertio. Quia difficillimè

explicari potest, quomodo beati clarè & distinctè videant essentiam, & omnia attributa diuina, præsertim simul cum distinctione virtuali, quam inter se habent, ac non simul etiam creaturas videant, saltem in genere: non solum quia attributa inter se virtualiter non distinguuntur, nisi per respectum ad creaturas, vt dictum q. 2. dub. 3. sed etiam quia quædam attributa, vt omnipotentia, immenitas, & ferè etiam æternitas, explicari à nobis non possunt, sine respectu ad creaturas, vt magis patebit dub. II. & dictum suo loco.

Tertio probatur. Quia commune est omni intellectui, maximè creato, in causa, vel ex causa cognoscere effectum, idque eo perfectius, quo causa ipsa & perfectius continet effectum; & ab intelligente clarius cognoscitur: Ergò cum omnes creaturæ contineantur in Deo, velut in causa, perfectissimo & eminentissimo modo, Deumque ipse à beatis clarè & quidditatiuè videatur, optimè fieri poterit, vt in Deo veluti causa, adeoque ex vi visionis Dei cognoscantur creaturæ; idque eo melius & perfectius, quo clarius videtur Deus: quem discursum etiam habet S. Thomas hic quæst. 12. artic. 8. Et sane mirum est, quod nonnulli oppositæ sententiæ auctores, pronuntiatum illud; *Qui cognoscit causam, cognoscit effectum, concedunt de causa creata; negant de increata; cum per se incredibile sit, minorem vim ad representandum effectum, habere causam incretam; quam creatam, cum potius quo perfectior est causa, eo melius utique effectum suum possit representare.* Accedit denique quod ipsemet Vasquez alibi, nimirum l. 2. d. 15. c. 4. n. 20. concedit, visionem Dei videri per ipsam visionem. Vbi visio Dei utiq. non solû concomitanter se habet ad visionem ipsius visionis, sed planè causaliter, & antecedenter.

Assertio III. In eodem Verbo ac ex vi visionis Verbi, videri possunt, & re ipsa videntur à beatis creaturæ etiam secundum actualem existentiam, saltem illæ, quæ iuxta legem Dei, statim ab initio visionis cognoscuntur, iuxta conditionem cuiusque beati. Hanc assertionem quo ad principale intentum, nimirum ex vi visionis Verbi videri creaturas, etiam quo ad actualem existentiam, indefinite loquendo, tradunt apertè S. Thomæ præcipuè 3. parte, & cum eo omnes auctores citati præcedenti assertionem; exceptis Henrico, Durando, Bassole, & Goffredo, supra p. secunda sententiæ relatis. Cæteri omnes aut generatim loquuntur de creaturis, aut expresse etiâ subinde de ipsis secundum actualem existentiam, speciatim Augustinus, cum per eiusmodi cognitionem creaturarum, utiq. creaturarum, & aliquâdo existentium, distinguit sex dies creationis, lib. 4. de Genes. ad lit. à c. 22. & lib. 65. qq. p. 2. 6. Vnde probatur assertio hæc eodem modo, quo præcedens. Et confirmatur. Quia beati in Verbo cognoscunt decreta Dei libera de rebus factis aut faciendis, saltem aliqua & indefinite loquendo, vt mox dicem? Ergo etiâ effectus & obiecta eiusmodi decretorû, quæ sunt ipse res aliquâdo existentes.

Dixi verò in assertionem, primo saltem illas videri, quæ ab initio visionis cognoscuntur à quo-

libet beato. Nam de quibusdam futuris contingentibus particularibus, ut sunt orationes ad unumquemque sanctorum particulatim aliquando fundende, specialis difficultas est, an beati in Verbo & ab initio, ac ex vi visionis ea intelligant, de qua re dub. 10.

Dixi secundo iuxta conditionem cuiusque beati: quia certum est, non omnes beatos videre omnes & singulas creaturas quandoque existentes in individuo; sed unumquemque plures vel pauciores, pro conditione, aut statu cuiusque, ut declarabitur eodem dub. 10. & recte etiam docet S. Thomas hic q. 12. a. 8.

12. Assertio IV. Beati in verbo, ac ex vi ipsius visionis Verbi, vident etiam decreta quadam, seu actus liberos diuinæ voluntatis. Ita habet communis sententia omnium eorum, qui præcedentem assertionem tuerentur, speciatim Suarez lib. 2. de Deo cap. 24. n. 6. contra Nominales, & relatos pro secunda sententia: qui consequenter etiam hanc assertionem negare coguntur: cum impossibile sit, decreta diuina, qua formaliter talia sunt, & secundum id, quod diuinæ essentia superaddunt, distincte intelligere, non cognito obiecto eorumdem.

Probatu assertio primū auctoritate SS. Patrum. Primò enim hoc planè significat S. Dionysius de cel. hier. c. 7. ubi cum ex Theologorum traditione dixisset, inferiores caelestium naturarum ordines à superioribus rite diuinas scientias discere, summus autem à DEO ipso, pro suo captu doceri mysteria; mox inferius huius doctrinæ modum explicans, ait: Ergo prima caelestium spirituum hierarchia, à Deo recta sacra imperio, dum ad eum per se, nullius interuentu, tota animi contentione fertur, referturque pro suo captu, sanctissimam ingenis luminis, à prima perfectione profecti perfectione purgatur, illustratur, atque perficitur; ita ut nihil submissionis admixtum habeat, & primi luminis plena, & cognitionis ac scientia, quæ prima datur particeps, absoluetur suis numeris omnibus.

13. Et paulò post, Atque hic quidem est, quantum intelligere possum, primus caelestium naturarum ordo, qui Deum nullius interiectu circumstat simpliciq. modo, & qui comprehendere non potest, æternam eius scientiam, summam, ut in Angelis, firmitate, quæ sempiterno motu cietur, obit & peragrat; ita ut & multas, beatasque res purgatis oculis contempletur, & simplicibus, medioque vacantibus splendoribus illustretur, & diuino cibo, qui multus est, ille quidem primæ largitionis effusione, sed vnus simplici, & vnus effultrice diuini epuli, ut ita dicam, vnitatis satietur. Quibus verbis docet S. Dionysius, superiores Angelos, dum ad Deum ipsum per se feruntur, refertos diuino lumine simpliciq. & incomprehensibili modo, æternam eius scientiam mente peragrandò, seu contuendo, ab ipso Deo immediate illustrari; ita ut cum multa quidem (in ea vti que scientia diuinâ) etiam a Deo distincta contemplantur, simplicibus tamen medioque vacantibus splendoribus illustrentur, vnoque simplici cibo, ac epulo (diuinæ vtiq. visionis) satientur.

Secundò idem docet S. Augustinus lib. 13. Confess. c. 15. ubi de sanctis Angelis ait: Non opus habent suspicere firmamentum hoc, & legendò cognoscere verbum tuum: vident enim faciem tuam semper, & ibi

legunt sine syllabis temporum, quid velit voluntas tua. Vbi audis beatos in ipsa facie diuina, eiusque intuitu legere quid Deus velit.

Tertiò idem tradit S. Bernardus lib. 5. de considerat. cap. 4. Quidni, inquit, tibi (in caelesti patria) videatur cor Dei: quid mibi probetur, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta? Bona in se, placens in effectibus; beneplacens fruentibus, perfecta perfectis, & nihil ultra querentibus. Patent viscera misericordia, patent cogitationes pacis, diuitia salutis, mysteria bonæ voluntatis, benignitas arcana, quæ classa mortalibus, etiam ipsis electis, suspecta fuit. Quibus verbis dum S. Bernardus ait, videri cor Dei, patere viscera misericordia, & sic etiam voluntatem & cogitationes Dei patescere, non vti que de notitiâ voluntatis diuinæ per reuelationem extra Verbum accepta loquitur; id enim propriè non est videre cor Dei, sed reuelatione diuinæ voluntatis sensa addicere.

Ratio assertionis sumitur ex dictis assert. præced. Eadem enim ratio est cognoscendorum eiusmodi decretorum Dei, quæ creaturarum existentium, imò eò maior, quo decreta voluntatis diuinæ, sunt aliquid magis intrinsecum. Dei: Præterquam quod Deus, ipse etiam suæ eiusmodi decreta libera, in se ipso ac per sui visionem cognoscit, ut suo loco dicitur. Quare, etiam modus ea cognoscendi ita explicari debet; non quod beati ea decreta videant solum. Viso primò obiecto: sic enim non viderentur, nisi velut à posteriore, non autem in se ipsis; nec fortè possent omnia ita videri: sed quia ipsa, in se, suppositâ eorumdem existentia, ac simul voluntate Dei, qua velit ea cognosci (sine hac enim cognosci non possunt; qua de causa etiam non omnia cognoscuntur, iuxta illud 1. Cor. 2. vers. 11. Quis hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Ita & quæ sunt Dei, nemo cognoscit, nisi spiritus Dei;) etiam citra aliam mutationem vel additionem, in ipso Deo videri possunt; si modo proportionatum lumen adit; sicut etiam ab eisdem æternis decretis Dei reipla postea manant creaturæ; cum antea non manassent; quamuis interim Deo ipso ac essentiâ eius secundum se eodem modo se habente: quod tamen nobis videatur incomprehensibile, non est tamen impossibile; cum præsertim simile quiddam in Angelorum locutione, qua suos sibi mutuo conceptus manifestant, accidat, ut suo loco de Angelis ex S. Thomæ sententia docetur.

Assertio V. An per visionem beatam, cognosci possint etiam creaturæ in proprio genere, quæstio nominis est; rectius tamen negatur. Probatu, & declaratur: duobus enim modis accipi potest cognitio rei in proprio genere; primò pro cognitione rei pro vt in se est; secundo pro cognitione rei per se ipsam, seu per propriam speciem immediate, non in alio; priori modo eam vocem accipit Marfilius in 3. q. 10. a. 2. qui proinde affirmatiuam sententiam tueretur. Posteriori modo, & rectius, accipiunt eam vocem S. Thomas hic q. 12. a. 9. & q. 14. a. 5. item Scotus, & alij, in 3. d. 14. qui negant: qui proinde loquendi modus, vti communior, ac

magis receptus apud Theologos, ita simpliciter retinendus, ut rectè etiam notauit Suarez 3. parte tom. 1. disp. 26. sect. 2.

Cæterum contra hanc doctrinam, qua diximus creaturas videri in verbo formaliter, tum secundum esse possibile, tum etiam actuale, obijciuntur ab auctoribus contrariæ sententiæ plura; in quibus hæc potissima; Primò; cognitio creaturarum in verbo, aut est intuitiua, aut abstractiua; non primum; quia ea cognitio vniuersim, non est cognitio creaturarum, ut existentium, sed quarundam duntaxat ut possibilium; nec secundum; quia talis cognitio foret imperfecta.

15. Respondeo, de hoc non posse esse nisi nominis quæstionem. Et quidem si cum Vasquio 1. p. tom. 2. d. 134. n. 8. cognitionem *intuitiuam* vocare velimus omnem illam, quæ est propria, & quidditatiua rei in se, etiam si non sit cognoscitiua eiusdem ut actualiter præsentis, & existentis, tum ea cognitio creaturarum in verbo simpliciter & absolute dicenda erit intuitiua; cui modo loquendi fauent etiam S. Thomas hic. q. 12. a. 8. alijq; Theologi, dum non solum aiunt creaturas in verbo utcumq; cognosci, sed absolute etiam videri. At verò si communem rationem intuitiue cognitionis retineamus, tum cognitio illa creaturarum existentium, ut existentes sunt, proprie quidem dicitur intuitiua, ut possibilium verò abstractiua, sed sine imperfectione, seu eminenter intuitiua, quia ut rectè notauit Suarez cit. cap. 25. num. 36. non est instar alterius, sed quidditatiua & propria creaturarum, non minus, quam si immediate in se ipsis, seu per proprias species cognoscerentur.

Obijciatur secundo. Intuitiue cognitioni intrinsecè repugnat, ut sit per medium cognitum; cum immediate terminari debeat ad rem ipsam in se visam: ergò impossibile est, ut cognitio creaturarum in Verbo, velut medio cognito, sit intuitiua.

16. Respondetur, verum esse anecedens, quando medium illud est creatum, adeoq; eiusdem generis & ordinis cum re creata cognita: falsum, quando medium illud est increatum, adeoq; formaliter, aut eminentissimo modo continet totam rationem, & entitatem eius, quod cognoscitur; tunc enim id nil obstat cognitioni intuitiue; ut rectè etiam significauit Scotus quodlib. 14. §. *Ad ista*, & docet Suarez cap. 25. num. 25. & ferè agnoscit etiam ipse Vasquez disp. 38. num. 24. Quo sensu etiam Bannes, hic quæst. 12. a. 8. ait, obiectionem procedere de cognitione, quæ habetur in imagine imperfecta; nam cognitio rei, quæ habetur in imagine altioris ordinis, & quæ repræsentat exactè & adæquatè ex parte rei repræsentatè, est cognitio perfectissima, & intuitiua. Et ratio est, quia tale, tamque perfectum medium non solum se ipsum immediate clarè intellectui repræsentare potest, sed etiam in seipso aliud, ita ut quamuis hoc mediate videatur in ipso, nihilominus tamen in se videatur, non minus quam si per propriam speciem videretur. Taceo quod Vasquez disp. 39. cap. 1. fusè contendit, ipsum etiam Verbum mentis, sine quo nulla est notitia intuitiua, ex mente S. Thomæ, esse medium cog-

nitum; quod tamen superius dub. 2. reiecit. Obijciatur tertio. Vel essentia secundum se, est ratio videndi creaturas; vel vna cum relatione aliqua, seu reali, seu rationis; neutrum potest dici. Non primum; tum quia res absolute secundum se spectata, non potest esse ratio cognoscendi aliud, ut inductione patet. Nec secundum; relatio enim realis ad creaturas in Deo nulla datur, iuxta S. Thomam q. 13. a. 17; Relatio rationis non sufficit; tum quia hæc ipsa non potest cognosci ex vi beatificæ visionis, non magis, quam creatura; nec per essentiam, ut quid absolutum est, ut ante dictum; nec per aliam relationem rationis, sic enim daretur processus in infinitum. Tum quia relatio non potest cognosci, nisi cognito termino, quem respicit, sed terminus quem respicit relatio rationis in Deo, est creatura: Ergo non potest cognosci, nisi cognita creatura, ac proinde non potest esse ratio cognoscendi creaturam.

17. Respondeo cum Suarez hic lib. 2. c. 25. n. 23. rationem cognoscendi creaturas, ex parte obiecti esse ipsam essentiam diuinam secundum se, etiam ut quiddam absolutum est. Ad primam instantiam negatur assumptum vniuersaliter acceptum; neque verò inductio procedit nisi in rebus creatis, in quibus realis dependentia vnius ad alterum, necessario ex vtraque parte includit, aut supponit aut certè secum trahit relationem realem, siue prædicamentalem, siue transcendentelem; secus est in Deo & creatura, vbi terminus alter nimirum Deus, est incapax relationis realis ad creaturam. Alioqui pari argumentationis forma probaretur, non posse à Deo effectiue manare, aut dependere vllam creaturam; Omnis enim alioqui causa, à qua effectiue procedit aliquis effectus habet relationem realem ad effectum productum; Deus non habet: Ergo &c.

Accedit, quod neque in rebus creatis, relatio ipsa, seu relatiuum qua tale, proprie est ratio seu medium cognoscendi correlatiuum; simul enim vtrumque cognoscitur; nec est causa, cur hoc potius propter illud cognoscatur, quam è contrario: Sed posito fundamento, & termino, etiam ut absolutum quid est, cognoscitur vtrumque correlatiuum. Ut igitur obiectum aliquod cognitum ducat in cognitionem alterius rei (etiam subinde quiddatiue, & secundum proprium conceptum eius) non est necessarium, ut ad illam dicat respectum; sed satis est, habere cum ea certam connexionem, vel manantis ab illa, vel ex se producentis, siue continentis illam. Sicut etiam actus, seu voluntas creandi, quamuis in Deo absoluta sit, tamen suo tempore infert ac in esse constituit creaturam; atque ipsa etiam imago creata ducit in cognitionem prototypi, non ratione relationis formaliter; realem enim sæpe non habet; rationis relatio non sufficit, ut auctores illi in præsentibus argumentabantur; sed propter unitatem, quæ est fundamentum relationis. Multò igitur magis in proposito sufficit, ut essentia diuina sit fundamentaliter relatiua.

Et confirmatur hæc responsio; nam quo argu-

mento in obiectione proposita probatur relationem rationis non posse esse rationem cognoscendi creaturas; eodem probatur idem etiam de relatione reali, etiam posito, quod in Deo esset relatio realis ad creaturas. Sic enim accommodatur argumentatio: Relatio realis non potest cognosci, nisi cognito termino quem respicit. Sed terminus quæ ex hypothese respiceret relatio realis in Deo, esset creatura: ergo non posset cognosci, nisi cognitâ creatura; ergo non esset ratio cognoscendi creaturam. Cum igitur nec in rebus creatis ratio cognoscendi rem unam ex alia sit relatio, siue rationis siue realis; nec etiam si in ipso Deo esset relatio realis ad creaturas, ea quicquam faceret ad cognitionem creaturarum: evidens est, ex eo minimè probari, creaturas in Deo non posse cognosci, quia Deus caret relatione reali ad creaturas.

Atque eandem responsionem etiam adhibet Albertinus tom. 1. princip. 1. coroll. 5. n. 6. Vbi tamen simul etiam aliam responsionem habet; videlicet non esse absurdum dicere, essentiam divinam esse formaliter relatiuam, relatione transcendentali ad creaturas; cum hæc relatio dicat ordinem ad terminum, tanquam ad quid posterius naturâ; secus est de relatione prædicamentali, quod etiam docet coroll. 4. n. 10. Sed hæc responsio videtur contra comunem sententiam Doctorum in 2. dist. 30. vt suo loco dicitur; insistendum ergo priori, tanquam communi, & quæ sola ad propositum abunde sufficit.

Obijcitur quartò, si essentia diuina esset ratio videndi creaturas; sequeretur visâ essentia necessario videri, aut saltem videri posse creaturas quaslibet. (adeoque ipsum etiam extremum iudicij diem) imò etiam omnes: cum essentia diuina vt sic equaliter se habeat ad omnes, si debita proportione instituat comparatio, vel ad possibiles, vel ad existentes, singulas in suo ordine.

Respondetur, negando sequelam; quia præter obiectum & rationem videndi creaturas in Deo, requiritur præterea, tum ex parte Dei, tanquam conditio, voluntas representandi creaturas; Deus enim est speculum voluntarium in creaturis representandis; tum ex parte subiecti, lumen gloriæ proportionatum; vt sequenti dubio fusius explicabitur: hinc ergo fit, vt etiam visâ essentia, non necessario videantur, aut omnes, aut etiam aliqua creatura, saltem determinatè & in particulari; vtrum enim aliunde necessarium sit, videre aliquas saltem in genere, ac indeterminatè, dub. ultimo dicitur.

Neque verò sequitur, si essentia diuina clarè visâ, est ratio cognoscendi creaturas; ex parte essentia diuinæ, non ex parte luminis gloriæ, causam assignandam esse, cur hæc creatura potius videatur quàm alia. Quando enim ad effectum aliquem plures causa necessariae sunt, satis est ad quandam diuersitatem effectus, ex parte vnus causa diuersitatem assignare, etiam si altera eodem modo se habeat; vt patet in calefactione solis, ex qua ob diuersitatem dispositionum diuersioruntur effectus, etiam si calefactio

secundum se eadem sit. Ita ergo cum in proposito, ad videndas in essentia diuina creaturas, præter essentiam, quæ est ratio videndi ex parte obiecti, requiratur etiam, velut ratio videndi ex parte subiecti, lumen gloriæ, quod saltem secundum rationem indiuiduam variari potest, vt dicemus, non est, vt quidam contra Suarezium obijcit, vllus memoria lapsus, dicere, ob diuersitatem luminis gloriæ, variari ea ratione visionem, etiam si alioqui diuina essentia, quæ est ratio videndi creaturas ex parte obiecti, eodem modo se habeat.

Obijcitur quintò. Beati progressu temporis multa vident, quæ non viderunt à principio beatitudinis: Ergo non vident illa per ipsam visionem; aut saltem non vi illius visionis: quia visio beatifica circa Deum non augetur vel minuitur, progressu temporis, sed semper manet sibi similis, & æqualis.

Respondeo I. Propter hanc causam superius in assert. I. L. additam esse limitationem, videri eas creaturas, ex vi visionis, quas beati à principio visionis cognoscunt; de cæteris enim dub. 10. agendum. Respondetur secundo, si semel concedatur, vt opposita sententiæ authores nonnulli concedunt, eadem visione beatifica, ex sola Dei voluntate, per eandem Dei visionem, incipientis quædam reuelare, quæ antea non volebat, progressu temporis videri quædam à beatis posse, quæ antea non videbantur: facilem esse modum explicandi, quomodo ea non solum per eandem visionem, sed etiam ex vi visionis videantur, etiam si ab initio visionis non viderentur; nimirum, quia tunc oportebit fateri, ad creaturas in Deo, & ex vi visionis videndas, velut conditionem requiri voluntatem Dei, volentis ea per visionem suæ essentia reuelare; cuius proinde conditionis defectu, ab initio videri non poterant; licet, postea per eandem visionem, & ex vi eiusdem visionis viderentur, ob impletam & subsistentem pro eo tempore conditionem requisitam; eo quod Deus æterna sua voluntate, pro illo solum tempore subsequenti vellet creaturas videri, non pro tempore antecedenti. Nam si voluntas illa Dei extrinseca, potest esse ratio, cur per eandem alioqui visionem vno tempore creaturæ videri a beatis possint, non alio; poterit etiam esse ratio, cur vno tempore, ex vi eiusdem visionis videantur, & non alio. An verò sola Dei voluntas extrinseca, ad eiusmodi visionis nouitatem, seu diuersitatem sufficiat, absque alia mutatione intrinseca visionis & luminis gloriæ, siue visio illa sit ratio videndi creaturas, siue non, dicit. dub. sequenti.

Obijcitur sexto. Stante æquali beatitudine, & claritate visionis, nihilominus beati diuersi vident alia, & alia, plura, & pauciora; cū singuli videant ea quæ ad suum statum pertinent: Ergo illa inæqualitas non est petenda ex vi visionis Dei; cum illa sit æqualis in vtrisque, vt supponitur, sed potius ex libera DEI ordinatione, qui voluit, & disponit, vt quisque videat ea, quæ ad ipsum pertinent.

Respondeo primo, hoc argumento ut suum hoc solum probari, non ex ipsa per se visione Dei sola petendam esse causam, cur diuersi beati diuersa videant, sed etiam ex Dei ordinatione, tanquam conditione requisita ad hoc, ut per eandem visionem Dei, aut etiam ex vi eiusdem visionis creaturæ in Deo videantur, ut antea dictum; de quare modo non disputamus. Respondeo secundò, rectè quidem probari diuersitatem illam non esse petendam ex natura & vi visionis Dei, secundum suam rationem specificam, aut etiam rationem indiuiduam claritatis, siue intensiõis spectatam; ex qua petenda est inæqualitas beatitudinis essentialis, ut superius dictum; sed non probatur, petendam non esse ex ratione indiuidua visionis, aut luminis gloriæ, secundum extensionem; vtdicetur dub. sequenti. Ex quibus etiam patet id, quod circa probationem secundæ assertiõis diximus, nullam posse adferri rationem implicatiõis contradiçtionis, quare in Deo ex vi ipsius visionis, videri non possint creaturæ; quæ proinde potentia, cum alioqui ad maiorem ipsius Dei & beatorum gloriæ cedat, & communi Theologorum sensu comprobetur, non est Deo deneganda: neque in his, præsertim supernaturalibus materijs, veritas ex facilitate sententiæ æstimanda est: sed ex principijs longè grauioribus, ut dictum.

DVBIUM IX.

Quanam ratione, & modo, in Verbo videantur creaturæ, & unde oriatur diuersitas visionis creaturarum in Verbo.

S. Thomas 1. p. q. 12. a. 8. & 9.

Modus quo in Verbo videri possunt creaturæ, dupliciter spectari potest; primo ex parte ipsius Verbi, secundò ex parte beati cognoscentis; de utroque in proposito agendum. Et quod ad primum attinet; duo sunt modi generales, quibus creaturæ secundum suum proprium esse in DEO seu Verbo, eademque Visione Dei, cognosci posse videantur. Vnus in Deo, velut medio cognito; alter in Deo, velut medio, ut sic non cognito: priori modo V. G. cognoscimus ex vestigio animal, ex fumo ignem, ex causa effectum, & e contra; posteriori modo cognoscimus per Verbum mentis, aut species intentionales, seu sensibiles, seu intelligibiles, earundem obiecta.

In particulari vero alterutro hoc generali cognitionis modo, sex rursus distingui possunt speciales modi, videndi creaturas in Deo. Primus est cognitio creaturæ in Deo veluti causa effectiua; eminenter continente creaturas. 2. Cognitio creaturæ in Deo seu Verbo, ut in causa exemplari & idea. 3. In scientia & conceptu ipsius creaturæ; adeoque in Deo ut cognoscente, quo spectat modus ille quem vocant in arte & sapientia Dei, ut cum S. Augustino infra loquitur Molina q. 12. a. 8. disp. 2. 4. In verbo, ut in specie intelligibili representante, siue supplente,

locum speciei. 5. In libera determinatione voluntatis diuinæ. 6. In Deo velut speculo. Cum enim creaturæ tribus modis sint in Deo, nimirum 1. eminenter velut in causa efficiente. 2. Obiectiue, velut in intelligente. 3. Representatiue, ut in idea, siue exemplari, vel etiam specie quasi intelligibili; rectè ab his desumi possunt varij modi, quibus creaturæ videantur in Deo. Et ex recensitis quidem primus & quintus respondet DEO velut causa efficiente; tertius velut intelligenti, secundus, quartus, & sextus velut representanti: licet hoc loco nec dum velimus definitum, an reuera omnes isti modi sint inter se distincti, hoc enim inferius definietur.

Assertio I. Creaturæ tam secundum esse actuale, quam possibile videntur à beatis in Deo velut causa; siue ut in actu primo, & velut remotè solum causatiua, si creaturæ solum spectentur secundum esse possibile; siue ut iam determinatà ad agendum, per liberum decretum diuinæ voluntatis; si creaturæ spectentur secundum esse actuale existentia. Prior pars est communis Doctorum, quam expressè tradunt S. Thomas hic quæst. 12. artic. 8. & quæst. 14. artic. 5. & 3. parte quæst. 10. artic. 2. & 3. & quæst. 8. de verit. artic. 4. & 5. & quæst. 20. artic. 4. vbi etiam docet, creaturas potius videri in Deo ut in causa, quam ut in speculo. Consentiunt Durandus in 1. distinct. 35. q. 2. & in 4. dist. 49. q. 3. Ferrariensis 1. contra Gentes. c. 49. Caietanus & alij Thomistæ recentiores hic a 8. Greg. de Valentia. q. 12. pun. 6. Molina disp. 2. Albertinus tomo 1. principio 1. Corol. 4. punc. 4. & Cor. 5. pun. 2. & 3. n. 7. item Suarez lib. 2. cap. 25. à num. 20. Et si cap. 27. n. 12. de creaturis secundum esse actuale, non nihil ambiguus.

Probatur primo. Nam Deus ipse videt in se, ut in causa eminentissima creaturas; quod aperte docet Dionysius cap. 7. de diuinis nom. ab expositioribus & grauioribus Scholasticis post S. Thomam. 1. p. q. 14. a. 5. & 6. ita vnanimè intellectus; quidquid nonnulli recentiores in alienum sensum trahant potius, quam explicent Dionysium: Verba ipsius sunt. *Quare diuina mens omnia continet scientia, quæ secreta est ab omnibus quæ per causam rerum omnium in se rerum omnium scientiam anticipatam habet. Ita ut Angelos antequam fierent cognosceret, proferretque in lucem, & quæ sunt omnia ex se, atque ab ipso, ut ita dicam, initio cognita haberet in lucem, quæ proferret. Idè diuina scripta tradere existimo, cum auunt, qui nouit omnia antequam fierent. Neque enim ea quæ sunt, ex his quæ sunt discere nouit diuina Mens, sed ex se, & in se per causam rerum omnium cognitionem, scientiam essentiamque anticipatam, & ante comprehensam habet; non quod per speciem singula consideret, sed quod in causa complexu omnia sciat & contineat; quemadmodum etiam lux per causam in se tenebrarum notitiam anticipatam & informatam habet; quod non aliunde quam ex luce tenebras porit. Se ipsam ergo noscens diuina sapientia nouit omnia; sine materia ea, quæ ex materia constant, sine diuisione ea, quæ diuidua sunt; multa consuetè, dum ipso vno omnia noscit, & procreat. Si enim causa vna Deus rebus*

omnibus